

Nr 6.

Andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion angående ändrade bestämmelser om befordran i vissa fall för underofficerare vid flottan.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 230, har herrar *Nyberg* och *Fröderberg* hemställt, att sådana föreskrifter måtte utfärdas, att underofficerare vid flottan, underkastade 1927 års reservbefälsförordning, befordras till flaggunderofficerare i omedelbar anslutning till dylik befordran för motsvarande årsklass underofficerare på aktiv stat inom samma yrkesgren och örlogsstation med iakttagande av att hänsyn icke behöver tagas till vid befordran förbigången personal på aktiv stat.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från chefen för marinen samt berett Svenska reservunderofficersförbundet tillfälle att yttra sig.

Chefen för marinen, som avstyrker motionen, anför bl. a.:

Den i motionen åsyftade reservpersonalen uppgår till 69 reservunderofficerare, som icke är tjänstgöringskyldiga i fredstid. Samtliga var berättigade till övergång till anställning enligt 1943 års reservbefälskungörelse, S. F. 816/1943). Av nämnda antal reservunderofficerare hade 44 icke fullgjort militärtjänstgöring efter beredskapen under 1939—1945.

Den av motionärerna anförda skillnaden i tjänstetid, å ena sidan vid befordran av underofficerare på aktiv stat efter år 1943 och å andra sidan den verkliga tjänstetiden vid befordran av reservunderofficerare får icke betraktas såsom normerande. Den av 1942 års riksdag beslutade ökningen av underofficerskadern jämte tillkomsten av ett betydande antal nya förvaltarbeställningar vid flottan sänkte nämligen medelbefodringsåldern temporärt under den t. o. m. 1947 budgetårsvis genomförda ökningen. Sedan 1948 har emellertid medelbefodringsåldern, med åtföljande längre tjänstetid vid befordran till flaggunderofficer på aktiv stat, ånyo varit i stigande. Även efter ett slutligt genomförande av den genom 1951 års riksdag beslutade ändrade sammansättningen av underofficerskadern vid flottan kommer, enligt vad utförda beräkningar visar, medelbefodringsåldern vid befordran till flaggunderofficer att medföra en tjänstetid såsom underofficer, vilken genomsnittligt icke understiger 15 år. Föreskrifterna i reservbefälskungörelsen anger, huruvida innehav av fullständig underofficersutbildning bör anses såsom en kvalifikation för här avsedd befordran. I § 6 mom. 1 b) stadgas nämligen icke endast för i motionen nämnda nyutbildade reservunderofficerare — om därmed avses reservanställda un-

derofficerare — utan även för förtidsavgångna sådana, vilka närmast motsvarar i motionen avsedd reservunderofficerskategori, att vederbörande, för att kunna befordras till flaggunderofficer, med godkända vitsord skall ha genomgått en särskilt anordnad flaggunderofficerskurs. Härifrån undantages dock den förtidsavgångne underofficer, som kan räkna en tidigare tjänst som underofficer på aktiv stat i minst 4 år.

Härav framgår, att fullgjord underofficersutbildning, om även i och för sig i vissa fall kvalificerande, enligt nämnda kungörelse icke anses tillräcklig beträffande den avsedda befordran.

Genom de i motionen berörda fordringarna för befordran skulle enligt motionärerna den inbördes tjänsteställningen mellan bl. a. reservunderofficerare, underkastade 1927 års reservbefälsförordning, och reservunderofficerare, anställda enligt 1943 års reservbefälskungörelse, rubbas. Detta är riktigt men beror på att vederbörande, underkastade 1927 års reservbefälsförordning, på sin tid icke begagnade sig av möjligheten jämlikt kungl. brev den 5 maj 1944 (TS A: I nr 18) att övergå till anställning enligt 1943 års reservbefälskungörelse i de fall vederbörande var född efter ingången av år 1897 och i övrigt uppfyllde för dylik övergång stadgade fordringar. Något tvivel om att samtliga av nyssnämnt kungl. brev berörda reservunderofficerare ägde kännedom om de nämnda möjligheterna kan ej finnas, när de flesta vid den aktuella tidpunkten var inkallade för tjänstgöring vid den förstärkta försvarsberedskapen. Eventuellt icke inkallade blev genom vederbörande stationschefs försorg meddelade om föreliggande möjligheter.

Att icke samtliga berörda reservunderofficerare begagnade sig av den sålunda meddelade möjligheten torde ha berott på att med sådan övergång följde ökad tjänstgöringsskyldighet i fred.

Vid en jämförelse av bestämmelserna i 1927 års reservbefälsförordning (§ 5 mom. 1 a) med motsvarande föreskrifter i 1943 års reservbefälskungörelse (§ 10 mom. 1 b) framgår, att tjänstgöringsskyldigheten i fred för underofficerare, anställda enligt 1943 års reservbefälskungörelse är betydligt mer omfattande än motsvarande skyldighet för underofficerare, anställda enligt 1927 års reservbefälsförordning, vilkas tjänstgöringsskyldighet i fred helt upphör med utgången av det kalenderår, varunder de fyller 40 år. Ingen av de nuvarande underofficerarna tillhörande denna senare kategori är tjänstgöringsskyldig i fred. Ur tjänstesynpunkt förefinnes på grund härav vissa betänkligheter mot bifall till motionen. Den allvarligaste synes vara den sämre kontinuerliga kontakten med vapnets utveckling med därav följande sämre kvalifikationer, som de i motionen avsedda reservunderofficerarna besitter jämfört med sådana anställda enligt 1943 års reservbefälskungörelse. I krigsplaceringshänseende är åtgärden obehövlig. Ur personalsynpunkt torde den reservpersonal, som begagnat sig

av nämnda möjligheter till övergång, sannolikt betrakta den föreslagna åtgärden som orättvis, därest icke motsvarande ökad tjänstgöringsskyldighet samtidigt ålägges av motionen berörd kategori.

Reservunderofficersförbundet anför i huvudsak:

Flertalet av de i motionen omnämnda reservunderofficerarna, som lyder under 1927 års reservbefälsförordning, var vid de tillfällen, som gavs för övergång till 1943 års reservbefälskungörelse, inkallade till förstärkt försvarsberedskap. Genom de informationer, som gavs om denna kungörelse, blev frågan i sin helhet ej klarlagd. Sedan den förstärkta beredskapen upphört, har önskemål framförts av reservunderofficerarna, som lyder under 1927 års reservbefälsförordning, att de måtte beredas tillfälle att övergå till 1943 års reservbefälskungörelse. Förbundet har gjort framställning härom, men denna har emellertid avslagits.

Dessa reservunderofficerare innehar fullständig underofficersutbildning i likhet med underofficerare på aktiv stat och har, utöver sina åliggande fredstjänstgöringar, under beredskapsåren 1939—1945 fullgjort många års beredskapstjänstgöring, varunder de tjänstgjort i bl. a. sådana nyckelbefattningar som uppbördsstyrmän, uppbördsmaskinister, torpeduppbördsmän m. m.

För de aktiva underofficerarna erfordras utöver skolutbildning (underofficersskolan) endast praktisk tjänst för erhållande av flaggunderofficersbefordran. Då här berörda reservunderofficerare kan jämföras med de aktiva underofficerarna såväl i skolutbildning som i praktisk tjänstgöring, bör de med tanke på den mångåriga beredskapstjänstgöringen vara kvalificerade för befordran till flaggunderofficerare.

Ett avslag å motionen skulle kunna leda till att de reservunderofficerare, varom här är fråga, i händelse av förstärkt beredskap kunde komma att underställas yngre kolleger å såväl aktiv stat som i reserven, vilket måste betecknas som mindre välbetänkt. Därjämte kan en utebliven befordran draga den nackdelen med sig, att man i det civila livet lätt får den oriktiga uppfattningen, att här berörda reservunderofficerare icke ansetts kompetenta eller betraktats såsom mindre lämpliga för flaggunderofficersbefordran. Ett bifall till motionen innebär ej heller någon utgift för statsverket, enär flottan tillhörande reservunderofficerare endast kan erhålla ekiperingshjälp vid första befordran i reserven.

Utskottet. De reservunderofficerare, som i motionen åsyftas, är underkastade 1927 års reservbefälsförordning. Enligt denna upphör tjänstgöringsskyldighet i fred med utgången av det kalenderår, varunder vederbörande fyller 40 år.

Enligt 1943 års reservbefälskungörelse är den, som är underkastad dess bestämmelser, skyldig att fullgöra en repetitionsövning om 60 dagar för

varje femårsperiod intill utgången av det kalenderår, då vederbörande fyller 47 år, samt därefter 30 dagar vart tredje år till fyllda 55 år.

Såsom chefen för marinen påpekar är därför kontakten med vapnets utveckling sämre i fråga om dem, som är underkastade 1927 års reservbefälsförordning, än om dem, som lyder under 1943 års kungörelse. Ur tjänstesynpunkt föreligger därför betänkligheter mot ett bifall till motionen.

De reservunderofficerare det gäller bereddes 1944 möjlighet att övergå till anställning enligt 1943 års reservbefälskungörelse i de fall vederbörande var född efter ingången av år 1897 och i övrigt uppfyllde för dylik övergång stadgade fordringar. Enligt uppgift har samtliga berörda jämväl fått kännedom om denna möjlighet att övergå.

Även om, såsom i motionen framhålles, den inbördes tjänsteställningen rubbas mellan underofficerare på aktiv stat och reservunderofficerare anställda jämlikt 1943 års reservbefälskungörelse å ena sidan samt reservunderofficerare underkastade 1927 års reservbefälsförordning å den andra, synes detta icke vara tillräckligt skäl för ändring av gällande bestämmelser. De senare har ju dock en gång haft möjlighet att välja och dessutom undsluppit tjänstgöringsskyldighet under de år som gått sedan 1943. Utskottet anser sig därför icke kunna tillstyrka motionen utan får hemställa,

att motion II: 230 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1952.

På utskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 5.
